

PORTRET

NIETS IS GEWOON WAT HET IS BIJ RITA HOOFWIJK

Een leeg vel. Dat is waarmee Rita Hoofwijk haar prijswinnende scriptie *Verwondering verkennen* begon. Dat lege vel, en de manier waarop ze dat vervolgens begint te vullen, zegt veel over de visie en het werk van deze in 2016 aan de Toneelacademie Maastricht afgestudeerde theatermaker. Haar eerste woorden zijn gewijd aan het ontstaan van die woorden. Ze beschrijft ze als 'groepjes zwarte letters', 'eilanden' van elkaar gescheiden door wit. Die betekenis krijgen, zelfs beelden en gevoelens kunnen oproepen, 'mits ik de juiste kies, ze op de juiste manier rangschik.' Maar ook de leegte zelf wordt door haar uitgesproken. Want hoe leeg is dat lege vel eigenlijk? Is dat niet al beschreven met verwachtingen en verlangens?

Het is die onderzoekende, bijna deconstruerende blik van waaruit ook haar werk als theatermaker vertrekt. Niets is gewoon wat het is, of dat hoeft het althans niet te zijn. 'Ik probeer op de meest eenvoudige wijze, vaak ook on-

spectaculair, een omgeving te creëren waarin we met elkaar naar de bestaande werkelijkheid kunnen kijken.' In *Zicht*, een voorstelling die ze maakte tijdens haar laatste jaar van de Toneelacademie, liepen bezoekers individueel een route door het centrum van Maastricht, waarbij ze via audiofragmenten op verschillende perspectieven en uitzichten werden gewezen. In voorstellingen als *Pleased to meet you* en *Facing faces* (beide te zien op eerdere edities van Festival Cement), liet ze haar publiek kennismaken met onbekende gezichten. Gezichten waar je in het dagelijks leven aan voorbij zou lopen, maar Hoofwijk nodigt ons uit erbij stil te staan, ons bewust te worden van de perspectieven ervan. De lijn die deze voorstellingen verbindt is de bewustmaking van de, zoals ze het schrijft in haar scriptie, 'voortdurende wisselwerking tussen de werkelijkheid en mijn blik, nu beseffende dat vele blikken die werkelijkheid doorkruisen.'

KIJKEN NAAR KIJKEN

Hoe die wisselwerking de werkelijkheid van betekenis kan doen veranderen, ervaarde ze ook toen ze vorig jaar in haar geboortestad Sittard *With Out* maakte. Het plotseling overlijden van haar nichtje maakte dat ze overal in de stad haar afwezigheid zag. 'Het is een plek waar zij niet meer is, en tegelijkertijd voor altijd zal blijven', schreef ze in een van de reflecties die ze tijdens het maakproces optekende. *With Out* leidde toeschouwers langs lege ruimtes en panden in Sittard. Wat zien we als we in zo'n lege ruimte kijken? We zien niet alleen de leegte, maar ook wat er geweest is of kan zijn. Een lege ruimte is nooit echt leeg. In elk geval niet meer zodra we er een blik in werpen. Want die blik vult en transformeert de ruimte. Zo gaat haar werk niet alleen over een manier van kijken die het alledaagse voor even ongevoelbaar maakt, maar ook over een manier van kijken die tegelijk een reflectie is op de geste van kijken zelf.

Daarmee is Hoofwijks werk ook een aftasting van de relatie tussen dat werk en de toeschouwer, tussen de toeschouwer en de theatrale ruimte. Theater is het samenkomen van tientallen blikken die zich weliswaar op hetzelfde richten, maar daar elk hun eigen gedachten, gevoelens en associaties bij hebben en daar is in Hoofwijks werk plek voor. In haar werk wordt de toeschouwer vaak in beweging gezet, ertoe uitgenodigd zich niet alleen mentaal maar ook fysiek te verhouden tot de ruimte en het werk. 'Ik vind het prettig als een werk genoeg vrijheid voor de toeschouwer overlaat, of misschien zelfs een vrijheid oplegt', zegt ze daarover. Het is wellicht ook waarom Hoofwijk graag de publieke ruimte op-

zoekt, waar de omstandigheden minder controleerbaar zijn en het onverwachte altijd op de loer ligt.

Haar werk sluit daarmee mooi aan bij de visie van platform SoAP (Space-oriented Artistic Practice), waar naast Hoofwijk ook theatermakers Johannes Bellinkx, Nick Steur, TAAT en Benjamin Vandewalle bij zijn aangesloten. Het platform verbindt makers die bezig zijn met de relatie tussen kunst en ruimte, specifiek de publieke ruimte. Hoofwijk maakte er onder meer de installatie *Come in / outside*, in opdracht van de Van Eyck Academie. Daarvoor ontwierp ze in samenwerking met architect Milan Meeuse een ontmoetingsplek met een binnen- en buitengedeelte en een bank die je tussen die twee delen heen en weer kon schuiven. Hoe verder je de bank naar buiten schoof, hoe meer licht er in het binnengedeelte viel. Het was aan bezoekers zelf om een relatie aan te gaan met die ruimte, om die in te delen. Want hoe meer toenadering je zocht in dat intieme binnen, hoe meer ruimte je gevoelsmatig, door de toenemende lichtinval, creëerde.

NIET VERZINNEN, WEL LUISTEREN

Theater gaat over ontmoetingen en Hoofwijks werk richt zich ook op de relatie tussen toeschouwers onderling. Ze creëert vaak situaties waarin toeschouwers zich bewust zijn van elkaar, gevraagd worden zich tot de ander te verhouden. Zoals in *Can't Stop Motion*, dat ze samen met Felix Schellekens maakte voor Het Atelier, een traject van Oerol en Over het IJ voor jonge makers. Het publiek werd in twee groepen verdeeld, op grote afstand van elkaar in het landschap geplaatst. Steeds

vertrok één iemand uit elke groep naar een middelpunt waar ze elkaar precies tegelijk moesten proberen te treffen. En in *while waiting*, vorig jaar te zien op Festival Cement, verhief ze het wachten tot voorstelling. Het zijn situaties die we in andere vormen talloos vaak doorleven of tegenkomen, maar Hoofwijk legt er een laag van bewustzijn en sensitiviteit overheen waardoor, zoals ze het zelf omschrijft, 'we van de werkelijkheid zoals we die ervaren tijdelijk vervreemden en er in het beste geval tegelijkertijd toch extreem bewust in aanwezig kunnen zijn.'

Dat ze over 'we' spreekt is treffend, want ook zichzelf zet ze in die positie. Niet voor niets stelt Hoofwijk dat haar werkproces 'niet zozeer bestaat uit verzin- nen, maar voornamelijk uit "luisteren"'. Dat vertaalt zich ook in de wijze waarop ze in haar werk soms terugkeert naar of voortborduurde op ideeën uit eerder werk. Zo gaat ze in haar voorstelling op Festival Cement, *With Out Me*, door in haar onderzoek naar die afwezigheid die ze eerder in *With Out* verkende. Want die wisselwerking tussen blik en werkelijkheid is, zoals ze zelf al zegt, voortdurend en dus houdt de verkenning ervan ook nooit op. Met haar werk laat ze zichzelf en de toeschouwer opnieuw kennismaken met wat we dachten te kennen en toont ze dat in die ene wereld die we delen talloze werkelijkheden te vinden zijn.

Elise Van Dam